

I P O T O P A I

Napsal: HUBERT SIENKIEWICZ Velký historický román

"Jakkoliv daleko již postoupil nepřítel, (psal Jan Kazimír), není práce příliš pozdě, abychom ztracených provincií i měst dobyli a Bohu vrátiti i znesvěcené kostely krví nepřátelskou obmyti, volnou a právo podle staropolského spisu obnoviti nemohli; jen kdyby se staropolská činnost a u starožitných předků vašich obvyklá u přimosti a věrnosti k pánu přirozenému navrátili, tak jak se mezi různými národy děd nás Sigismund první z nich těšil. Nastal již obrat ku etnosti, Kozm je Bůh a víra první a nade vše vyvýšeným statkem, proti tomuto světskému nepříteli upřímnosti a věrnosti povstane. Neerkejte na výhled a vojvody, nebo na takový rád, jaký jest v pospolitém právu předepsán. Jíž mezi vnaší upřímností a věrností nepřítel zmatku nasel, ale jeden ke druhému, tři ke dvěma, čtyři ku třem a pět ke čtyřem a tak per consequens iuždy se svými poddanými se shromážděte a kde možno k odporu zvednete se. Tam solé výhled teprve zvolte. Jeden houn s druhým necht se spojíte, a slobu vojsko sestavíte a úkolů svého vedomého výhled zvolíte, na osobu naši porkejte, nežtrácejte příležitosti, kdyby se naskytla k poražení nepřítel. Jakmile o příležitosti a o hotovosti a náklonnosti k upřímnosti a věrnosti zvíme, ihned se dostavíme a zdraví své tam položíme, kde to bude celistvost otčiny potřebovatí."

List tento čten byl i v táboře Karla Gustava a po zasedání, ve kterých byla švédská posádka, ale zejména všude, kde jen polské prapory se nacházely. Šlechta slzami polévala každé slovo královo, lituje dobrého pána, i přisahal si při krizích a při obrazech Marie Panny a při kapulířích, že králi zados učiní. A aby dokázala svou odhodlanost, dokud zápal dčutnal v srdech a dokud slzy neuschly, sedala šlechta bez vřbání, na kouč a vrhala se "ještě za tepla" na švedy.

Takovým způsobem menší oddíly švédské počaly tati a mizeti. Tak se delo na Litvě, na Žmudzi, na Mazovsku, ve Velko- i Malopolsce. Nejednou šlechta, jez v souseda se sešla na křtiny, jmeniny, svatbu nebo na "kulig" (masopustní zábavu) bez všech bojovných úmyslů, tím ukončila zábavu, je napívsí se, jako hrom udeřila na nejbližší švédskou posádku a pobila ji do poslední nohy. Potom jel "kulig" za zpěvu písní a veselých výkřiků dál a cestou přibíral ochotníky a mnil se v krvechtivý dav, a z davů brzo byla "parta", která už vojnu začínala. Poddání sedláci i čelef v celých houfech se hrnuli k "zábavě", jní donášeli zprávy o oddích švédů, po vesnicích neopatrně rozložených, a počet kuligů a "maskarád" se množil každým dnem. Veselost a sebevedoucí vlastni polskému lidu přirození, směšovaly se do těchto krvavých zábav.

Rádi se přestrojovali za Tatary, jejichž pouhé jméno švedy strachem naplňovalo, jelikož u němi divně kolovaly zprávy a pověsti o divokosti a strašlivé a ukrutné hrdinnosti těchto synů krymských stepů, s nimiž se Skandinávské dosud nikdy nebyli setkali. A jelikož bylo vůbec známo, že chd se svou stotisícovou hordou jde Jan Kazimírovi na pomoc, a jelikož šlechta velice lomožila, napadaje v přestrojení švédská velitelská, nastávalo mezi švedy ohromné zděšení.

Plukovníci a velitelé švédští namnoze byli přesvědčeni, že Tatarů už přišli a na kvap evouli do větších tvrzí nebo táborů, rozširujice všude klamně zprávy i bázeň. A krajiny, jez takovým způsobem se zbavily nepřítel, mohly zbrojiti, a nežitné davy mohly se zřizovati v řádné vojvsko.

Leč hroznější ještě pro švedy byla hnutí selská. Dlouho již od prvního dne obležení Čenstochovy vrhlo se mezi lidem selským, a klidná a trpělivá dosud oráčtí tu i tam stavěli se na odpor, tu i tam chápali se kos a cepy, aby šlechtě pomáhali. Bystřejší generálové švédští s největší obavou se dívali na ty mraky, které každou chvíli se mohly změnit v pravou

potopu a pohltiti útočníky bezespašy.

Postraech zdál se jim býti nejlepší prostředkem k tomu směrujícím, aby strašně nebezpečí v zárodku zažehnali. Karel Gustav ještě pochlebnými slovy udržoval polské prapory, které s ním do Prus se odebraly. Nečetřil pochlebenstvím vůči praporečnicku Konepolskému, prosulému vojevůdci Zbaražskému. Ten stál po jeho boku se šestí tisíci jizdy, kteréž nebylo rovno, která při prvním útkání s kurfirstem takový postraech vzbudila, takový zkrifst způsobila mezi Prusy, že kurfirst zanechal boje a co nejrychleji k vyjednávání se odhodlal.

Král švédský poslal listy hetmanům, magnátům, šlechtě, listy plné laskavostí, slibů a povzbuzování, aby mu věrnost zachovali. Leč zároveň vydal rozkazy svým generálům a velitelům, aby ohněm i mečem učinili veliký odpor v zemi, zejména aby do poslední nohy pobíjeli houfy selské. Počala doba železná vlády vojenské. Švédové oddělili zádní přátelství. Meč, ohně, plnění, útlisk nastupovaly na místo druhdy předstíraného přátelství. Ze zámků posílána byla mocná oddělení jizdy a pčhoty, aby stihala kuligy. Celé vesnice byly se zemí srovnávány, palény dvory, kostely a fary. Zajati šlechticů dávní v ruce katů, zajatých sedláckům zřufnány byly ruce a tak zmrazení posílání byli domů. Příkře si zvláště vedly dva oddíly švédské, jez se rozhodly ve Velkopolsce, která nejprve se byla poddala, ale která také nejprve se vzedla proti novému panování.

Velitel Stein dal tam najednou zřufnát ruce třem stům sedláčkům, ehyceným se zbraní v rukou. Po městech stavěny byly stále nové šibenice, jez ověšovány byly stále novými oběťmi. Totěž činil Magnus de la Gardie na Litvě a na Žmudzi, kde nejprve drobná šlechta a pak lid selský se zbraně nehopil.

A že ve zmatku nastalém bylo švédům těžko rozeznati vlastní obránce od nepřítel, nebyl setřen nikdo. Leč oheň krví syčený, místo aby hasl, vznášal se stále více, i počínala vojna, ve kteréž se oběma stranám nejednalo jen o vítězství, o zámky a města, nebo o provincie, ale o život nebo o smrt. Ukutenství zveličovalo nenávisť i nastalo nikoli bojování, ale vzájemné hubení bez milosrdenství.

Tato vojna, směrující ku vzájemnému vyhubení, byla teprve v počátek, když pan Kmitie se třemi Kiemliči po namáhavé cestě, střížené poškozovým zdravím, dospěl do Hlohova. Přijeli v noci. Město bylo přeplněno vojskem, panstvem, šlechtou, služebnictvem královským i magnátským, hospody byly tak přeplněny, že starý Kiemlič jen s největším namáháním dostal byt pro pana Ondřeje u provazníka, obývajícího za městem.

Ten den protežel pan Ondřej v holestech a v horečce. Chvillemi si myslil, že se těžce rozemže a že mu bude ležeti. Ale železná povaha zvíťezila. Následující noci už se mu ulevilo a za svítání už šel do farního kostela Bohu za své záračné uzdravení poděkovati.

Será a sněživé zimní ráno sotva rozplašilo tmu. Město ještě spalo, ale dveřmi kostela bylo již viděti světla na oltáři, i bylo slyšeti hlasy varhan.

Kmitie vešel do kostela. Kněz před oltářem se modlil, v kostele bylo ještě málo lidí. V lavicích klečelo několik osob, majících tváře v dlaních ukryty a kromě nich uzel pan Ondřej, když oči jeho přítuln uvykly, jakous postavu ležeti na koberec před samou mřížkou. Za ním klečeli dva výrostkové s rāmennými, přímo andělskými, dětskými tvářemi. Člověk ten ležel bez hnutí, taliko prsa, jez se pohybovala ustavičně těžkými vdechky, svědčila o tom, že nespí, ale že se modlí horlivě a celou duší.

Kmitie rovněž se pochtřil v modlitbu; leč po chvíli se oči jeho mimovolně obrátily k muži pod křížem ležícímu; nebyl je s to od něho odvrátiti. Vdechky podobné pláči, slyšitelné v celém kostele, otláaly celou jeho postavou. Žluté pa-

prsky světél zapálených před oltářem, spolu se světlem denním, blábněm se v oknech, vytvářely postavu tu z přítulí a finily ji stále zřetelněji.

Pan Ondřej hned se domyslíl už podle šatu, že to je někdo vznešený, neboť všichni přítomní nevyjímaje kněze, jenž obětovaci modlitby odřikával, pohlíželi na něho s velikou uctivostí. Neznámý oděn byl šatem z černého aksamitu, pod šitého kožšinami sobolimi, na ramenou měl ohnutý krajkový límeč, pod nímž bylo viděti zlatý řetěz, černý, pery ozdobený kloubek ležel vedle něho, a jedno z pážat, klečících za koberecem, drželo rukavice a bohatě vykládaný kord. Do tváře nemohl pan Kmitie neznámému viděti, neboť byla ukryta v řasách koberece, a kromě toho ji zaslány úplné kadeře neobvyčejné veliké paruky.

Pan Ondřej přítomní se až k samé mřížce, tak aby mohl neznámému pohlednouti do tváře, až povstane. Pobožnost blížila se ku konci. — Kněz zpíval již Pašer nošter, lidé, kteří chtěli být přítomni následující mái, proudili již hlavním vchodem do chrámu. Kostel naplnil se zvolna postavami o pohledných hlavách, oděnými tehdejšími krojem šlechty. Nastávala již tiseň. Tu Kmitie se do tknul lokte šlechtice stojícího vedle něho a zaseptal:

— Račte prominouti, že vás v pobožnosti ruším, ale zvědavost je mocná. Kdo to jest?

Tu ukázal na pána před oltářem ležícího.

— Což jste teprve přijel, že nevíte, kdo to jest? odpověděl šlechtice.

— Zajisté, z daleka jsem přijel a proto se ptám, v naději, že když někoho slušného se zeptám, odpovědi litovati nebude.

— To je král.

— Pro Boha živého! hlesnul Kmitie.

Leč v tu chvíli se král pozvedl, neboť kněz počal čísti evangelium. Pan Ondřej užel tvář vyhublou, žlutou, téměř průsvitnou jako kostelní vosk. Oči královy byly vlhké, víčka zarudlá. Řekli byste, že osudy země celé se zračily na té uslechtilé tváři. Tolik v ní bylo bolu, utrpení a starosti. Noč bezesně rozdělené mezi modlitbu a trápení, ukrutná sklamaní, vyhnanství, opuštěnost, pokolený majestát tohoto syna, vnuka a pravnicka mocných králů, trpkost, kterou hojně mu spůsobovali vlastní poddání, nevědomost země, za kterou byl hotov krev i život obětovati, vše to jako z knihy bylo lze čísti z tohoto obličje. Ale přece také sálala z něho netoliko resignace dosažená vírou a modlitbou, netoliko královský majestát, ale také tak veliká nevyvážitelná dobrota, která ráda odpouští i na krivdy sobě způsobené zaponiiná.

Kmitieovi se při pohledu tom zdálo, že mu někdo železnou rukou stiskl srdce. Žal zalomcoval duši mladého muže. Zkroušenost, lítost i četa ku králi zarážely mu dech v prsou, vědomí nesmírné viny mu podráželo kolena, počal se chvěti po celém těle, a náhle nový, neznámý pocit vznášal se mu v prsou.

Od té chvíle zamiloval si tak tento holestí a zármutek střížený majestát, že nic na celém světě mu nebylo dražším, že byl hotov obětovati zaň krev, život, snažeti muka — všecko na světě.

Byl by se králi k nohám vrhl, kolena objal a za odpustění vin prosil.

Šlechtie, smělý dobrodruh, dokonal v něm v téže chvíli, a zrodil se v něm šlechtie, duši celou králi svému oddaný.

— To je náš pán! Náš nešťastný pán! opakoval si, jakoby ústy chtěl dáti svědectví tomu, co viděly jeho oči a co cítilo jeho srdce.

Jan Kazimír po přečtení evangelia opět poklekl, ruce rozepjal, oči pozvedl vzhůru a opět se pohroužil v modlitbu. Kněz konečně odešel, nastal ruch v kostele, král stále klečel.

Oheň šlechtie, kterého se Kmitie byl prve ptal, obrátil se nyní k pa.u Ondřeji a zeptal se:

— A kdo jste vy, pane?

— Jak se jmenujete? Babině a jsem z Litvy, od Vitebska.

— A já jsem Lugovskí, dvořan královský. Prosim, to až z Litvy, od Vitebska přijíždíte?

— Nikoli, jedu z Čenstochovy.

Pan Lugovskí se podivením na chvíli odmlčel.

— Je-li tomu tak, pak budete nám vítán, novin se nám od vás do-

stane. Div krále už starost a žal neumožily, po tři dny neměl žádnou zprávy. Jste z praporu pana Zbrozka snad nebo Kalinského nebo Kuklinovského? Tedy od Čenstochovy?

— Nikoli od Čenstochovy, nýbrž přímo z kláštera.

— Zertujete snad. Jakže? Šlechtie? Co je slyšet? Brání se ještě Jasná Hora?

— Brání se a bude se bránit. Švédové již jsou na odstupu.

— Pro Boha! Král vašnost ozlatí. Přimo z kláštera — pravíte — že jedete? Jak to, že vás Švédové pustili?

— Neprosili jsem se jich o dovolení, ale promiňte, pane, že v kostele obřimou zprávu dáti vám nemohu.

— Pravda, pravda — odpověděl pan Lugovskí. Bože milosrdný! S nebo jste nám spadli! V kostele se nesluší... pravda! Počkejte, pane. Král ihned vstane, půjde k snídani před ostatními. Dnes je neděle. Pojďte, postavte se se mnou u dveří, a hned vás králi předstávím. Pojďte, pojďte, není čas nazyht.

To řka, šel napřed a Kmitie za ním. Sotva se postavili u dveří, objevila se dvě pázata, a za nimi zvolna vyšel král Jan Kazimír.

Milostivý králi, zvolal pan Lugovskí, jsou tu zprávy z Čenstochovy.

Zaloutlá tvář králova náhle oživila.

— Cože? Kde? Kdo je tu? ptal se.

— He, tento šlechtie. Práví, že jede přímo z kláštera.

— Což je klášter už dobytý? vykřiknul král.

V tu chvíli padl pan Ondřej k nohám královým.

— Jan Kazimír se sechtřil a zvedl ho.

— Až potom — pravil — potom. Vstaňte, pane! Pro Boha, vstaňte! mluvíte rychleji... Je klášter u dobytý?

Kmitie vzhopil se se slzami v očích a zvolal se zápalem:

— Není dobytý, milostivý pane, a nelude! Švédové utrpěli porážku! největší dělo jejich je vyhozeno do prachu. Je strach mezi nimi, hlad a bída! Pomýšlejí na odstoupení!

— Chvála Tobě, královno andělu, i naše! řekl král.

To řka, obrátil se ku dveřím kostelním, smeknul klobouk a nevesel do vnitř, poklekl na sněhu u dveří, oprel hlavu o paženi dveří a modlil se. Chvil se pláčem. Všichni přítomní byli velice vzrušeni. Pan Ondřej řícel jako zaub.

Král vstal, když se pomodlil a vyplakal, tvář jeho byla klidná a mírná. Hned se ptal Kmitie na jméno, a když Kmitie pověděl přijaté své jméno, řekl:

— Necht' vás pan Lugovskí hned do našeho bytu dovede. Posnádáme, naslouchejice vašemu vypravování o obraně.

O čtvrt hodiny později stanul pan Kmitie v královské komnatě před vznešenou společností. Král čekal toliko na královnu, aby se sedl k ranni polévce. Maria Ludovika, objevila se po chvíli, Jan Kazimír sotva ji uzel, hned zvolal:

— Čenstochova vydržela! Švédové ustupují! He, tu jest pan Babině, který odmatudl přijíždí a tu novinu nám přináší.

Černé oči královniny bádavě spočinuly na tváři mladého muže, i vidouce na ni upřímnost a opravdovost, rozjasnily se radostí, on pak lidbooce se pokloniv, hleděl na ni také směle, jako pravda a poctivost pohlížeti umějí.

— Moe Boží! řekla královna. Veliké břemeno sejmul jste nám, pane, se srdce. Dá Bůh, že to bude počátek proměny osudu naše-

C. H. Kubát

smírcí soudce

Pokoj č. 410 Barker Bldg.

Tel. Red 6497

Moderně zařízené a největší železný a uzenářský závod vlastní nejstarší žezník,

V. F. KUNCL

č. 1244 So. 13th St., Omaha.

Má na skladě vždy velké množství žeznového ržaného masu, jakou i znamenitých domácích žeznových výrobků. Ceny levnější nežli, kdekoliv jinde. Zboží možno objednat telefonem. Douglas 1198.

Pro Klement Bažucha, 305 Palmer St., Detroit, Mich., zápal švedy Břiděl ležící v jater v pánu ležícího chaběho a naplno nám žalostně: "Kdy jsem onemocněl vše jak vás je. Dovedli jste se o tomto léku a po prodání jeho jsem nastala úleva. Měla proto být odpovědí vám, kdo sepi na ledviny."

Bolí vás v zádech?

Pátrejte po příčině. Může to býti onemocnění ledvinové, proto vezměte ihned

Severův Silitel ledvin a jater

(Severa's Kidney and Liver Remedy) a vstupte tak na cestu k zdraví. Jest odporován při zápalu ledvin a měchýře, zadržování moče, též při bolestném odměšování moče, oteklých nohou a bolestech v zádech, jez původ svůj vzaly v chorých ledvinách, při žloutence a kyselosti v žaludku. Při nezadrživosti moče u dítek oveděl se znamenitě.

Zácpa

objejně se dostavje při všech ledvinových chorobách a vy, aby ste si mohli oděratiti, radíme vám zápal Severův Životali ledvín (Severa's Balsam of Life), který velmi káponalá Severo-vu silitel ledvin a jater při ledvín.

Cena Severova Silitel ledvin a jater 50c a \$1.00.
Cena Severova Životali ledvín 25 centů.

Záležte Severovy léky v lékárnách. Stáňte na tom, aby vám byly dány léky Severovy. Nejedte si vyvolit něco jiného. Nemá-li váš lékárník Severovy léky v zásobě, objeňte si je přímo od nás.

W. F. SEVERA CO., Cedar Rapids, Iowa

Beautiful Bust and Shoulders are possible if you will wear a scientifically constructed Bien-Jolie Bra.

The dragging weight of an unconfined bust so stretches the supporting muscles that the contour of the figure is spoiled.

BIEN-JOLIE
BRASSIERES

put the bust back where it belongs, prevent the full bust from having the appearance of flatness, eliminate the danger of dragging busts and confine the flesh of the shoulder to a graceful line to the entire upper body. They are the distinct and most successful garments imaginable—come in all materials and styles: Cross Back, Hook Front, Softline, Bandeau, etc. Bonded with "Walden" the greatest being—terminating in a soft, smooth curve. Have your dealer show you Bien-Jolie Brasieres, if not stocked, we will gladly send you, prepaid, samples to show you.

BENJAMIN & JOHNS
31 Warren Street Newark, N. J.

Nejlípším místem k nakupování stavebního dříví, jest

česká dřevařská ohrada,

Chicago Lumber Co.,

na 14. a Marey ul., Omaha, Neb. 491f

Čestí prodavači Vás vždy ochotně a vzorně obslouží.

DO YOUR OWN SHOPPING

"Onyx" Hosiery

Gives the **BEST VALUE** for Your Money

Every Kind from Cotton to Silk, For Men, Women and Children

Any Color and Style From 25c to \$5.00 per pair

Look for the Trade Mark! Sold by All Good Dealers.

WHOLESALE **Lord & Taylor** NEW YORK

Václav Kozák

vlastní moderní závod **řeznický a uzenářský**

2705 SO. 10. ST., OMAHA, NEBB.

Zásoby žeznového masa, jakou i veliké vyrobky uzenářské té nejlepší jakosti. Zkuste koupiti u něho jednou a zjistěte, že podruhé přijedete zase. Objednávky možno učiniti telefonem: Douglas 3788.

Trpící sestry

Na zdraví vašem blaho rodin závisí a proto trpěte-li některou tak zvanou žeznou nemocí jako je bolest při mēsicném, nepravidelné, dlouho trvajícím, příliš časté neb příliš skromné mēsicné, belotek, tiak dolů v mateřském čtroji jako by z vás chtělo něco vypádnout, pálení a svědění a jiné bolestné počty v mateřském čtroji, změna života, žezná slabost neb máte-li bolesti v křtři, hlavě a boech; pálení ve slabínách; pálení v rukách a nohách, počty horka a zimy, odměšování, trpíte-li revmatismem, zlatou žilou a jinak jste nemocné—všete, že vám mohu poskytnouti levné domácí léčení, které můžete užívati doma, pohodlně, bez odřívání od práce, aniž kdo cizí by o tom co věděl, a které již mnohou žeznu zachránilo od pohybu v nemocnici a od OPERACE. Nášle žezné, matce a díve, která ani dříve, počtu každého z žezných nemocek, víceku potřebná vyvočtení a vaneč léhu na skomku na pákolk dui ŽECLA ZDARMA, avšit by tím byla nějak vřádná co objednat. Léčení jest easy mīrné, troj i ta nejmohutnější trpitelka si je může zoprotititi. Píšte hned, řecky nebo anglicky, na adresu:

MARIE VOTYPKA,
Dept. 10, SOUTH BEND, INDIANA